

V SPOMIN PROFESORJU JOŽETU GRASSELLIJU¹

Profesor Grasselli, rojen 24. novembra 1924, pripada prvi generaciji slovenskih matematikov, ki je na filozofski fakulteti v Ljubljani študirala matematiko takoj po koncu druge svetovne vojne in je imela kasneje pionirsko vlogo pri njeni uveljavitvi na slovenskih srednjih šolah in na ljubljanski univerzi. Po diplomi leta 1951 je učil na gimnazijah v Murški Soboti in v Celju, potem pa so ga leta 1957 povabili za asistenta na tehniško fakulteto v Ljubljani. Po enoletnem izpopolnjevanju v tujini v študijskem letu 1959/60 je leta 1961 doktoriral pri profesorju Ivanu Vidavu z disertacijo *Sebi adjungirani elementi v Banachovi algebri brez enote*. Postal je najprej predavatelj, nato leta 1963 docent, leta 1974 izredni profesor in leta 1980 redni profesor za matematiko. Ves čas je bil zaposlen na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani, na kateri se je leta 1991 tudi upokojil.

Po prvem obdobju, v katerem se je ukvarjal s funkcionalno analizo, takrat dokaj novim področjem matematike, je njegova velika ljubezen postala teorija števil, o kateri je od leta 1966 dalje napisal precejšnje število strokovnih člankov v *Obzorniku za matematiko in fiziko*, po letu 1985 tudi v *Preseku*. Predvsem pa je o teoriji števil napisal vrsto temeljnih in nujnih knjižnih del. Njegova prva knjiga *Osnove teorije števil*, ki je izšla v zbirki Sigma leta 1966, je bila predelana leta 1975 in povsem obnovljena leta 2009 s spremenjenim naslovom *Elementarna teorija števil*. V osemdesetih in devetdesetih letih so v zbirki Matematika-fizika izšla njegova *Algebraična števila* (1983), v zbirki Sigma pa *Diofantske enačbe* (1984) in *Diofantski približki* (1992). Leta 2008 je matematično javnost še enkrat presenetil z obsežnim in v slovenski matematični literaturi edinstvenim delom *Enciklopedija števil*, v katerem je na skoraj 700 straneh matematično obrazložil več kot 160 gesel. S članki in knjigami je teorijo števil populariziral kot le redkokateri slovenski

¹Povzeto po govoru na pogrebu.

matematik svojo disciplino. Iz njegovih knjig smo se je učili tako študentje matematike kot tudi vsi drugi, ki so jo pri svojem delu potrebovali.

Profesor Grasselli je bil matematično aktiven še v visoki starosti. S svojim nekdanjim mentorjem in kasnejšim kolegom profesorjem Vidavom sta še pred nekaj leti večkrat razpravljala in skupaj premišljevala o matematiki. Občasno je tudi obiskoval matematično knjižnico in se zanimal za novosti iz teorije števil.

Vrsto let je predaval osnovno matematiko kemikom in kemijskim tehnologom, pogosto tudi tekstilcem, farmacevtom in gradbenikom ter še komu. Poleg formul, definicij in izrekov je bodoče inženirje učil predvsem matematičnega razmišljanja in natančne formulacije problemov, ki se pojavljajo v tehniških strokah. Pri njegovih predavanjih so mnogi prvič spoznali vrednost matematične eksaktnosti, ki je podlaga naravoslovnim in tehničkim vedam. Številnim generacijam slušateljev je ostal v spominu kot strog, a izredno korekten in pošten učitelj ter kot odličen predavatelj. Študente matematike pa je v osemdesetih letih in tudi še nekaj let po upokojitvi učil linearne in abstraktne algebre. Poglavje o linearni algebri, ki ga je napisal za *Višjo matematiko II*, je študentom še danes koristen študijski pripomoček. Večkrat je tudi vodil seminarje ter na podiplomskem študiju za pedagoge predaval različna poglavja iz teorije števil. V tem obdobju je bil priljubljen mentor skoraj štiridesetim diplomantom matematike.

Prispeval je tudi k delu in razvoju matematične skupnosti na ljubljanski univerzi; od 1969 do 1971 je bil predstojnik matematično-fizikalnega oddelka, prej in potem nekaj let njegov namestnik, kasneje pa je imel vrsto drugih, manj pomembnih funkcij. Prav tako je bil aktiven v društvenem življenju, kjer je že konec petdesetih let sodeloval pri izvedbi matematičnih krožkov, predavanj in tekmovanj za srednješolce ter bil tajnik društva. Kasneje je večkrat predaval tudi na društvenih seminarjih za učitelje. Funkcijo predsednika DMFA Slovenije je opravljal v letih 1967 do 1970, potem pa bil konec sedemdesetih let član nadzornega odbora. Leta 1994 je bil zaradi zaslug izbran za častnega člana društva.

Tako kot redno delo univerzitetnega učitelja je tudi vse svoje dodatne dolžnosti, celo najvišje, opravljal vestno in z veliko mero odgovornosti, čeprav se ni nikoli rad silil v ospredje. Med kolegi in sodelavci je bila poleg bogatega znanja teorije števil cenjena zlasti njegova neverjetna delavnost, skromnost, vljudnost in nevsiljiva prijaznost. Bil je tiste vrste dragoceni sodelavec, brez katerih noben sistem ne more dobro delovati. Bil je profesor stare šole v najboljšem pomenu besede.

Hvala mu za vse, kar je dobrega storil za slovensko matematiko!

Milan Hladnik